

Sygn. akt I CSK 462/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Antoni Górski

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości K. sp. z o.o. w upadłości
likwidacyjnej w D.

przeciwko "B." sp. z o.o. w [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 23 marca 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 23 czerwca 2016 r., sygn. akt I ACa .../15,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 19 września 2014 r. powód Syndyk Masy Upadłości „K.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w D. (dalej: „K.”) zażądał zasądzenia od pozwanego „B.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w [...] (dalej: „B.”) kwoty 482 266,34 zł z odsetkami od kwot i dat wskazanych w pozwie tytułem zapłaty za prefabrykaty [...] dostarczone na rzecz Przedsiębiorstwa Usługowo-Produkcyjnego „BU.” Spółki Akcyjnej z siedzibą w [...] (dalej: „BU. S.A.”) przez K. w wykonaniu zamówień składanych na podstawie umowy z dnia 26 marca 2012 r. zawartej między BU. S.A. a K..

Wyrokiem z dnia 11 września 2015 r. Sąd Okręgowy w [...] zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 482 266,34 zł z ustawowymi odsetkami od kwot i dat wskazanych w wyroku, z zastrzeżeniem odpowiedzialności pozwanego za kwotę 131 571,16 zł do wartości aktywów netto przyznanych pozwanemu w planie podziału BU. S.A.

Sąd ustalił, że w dniu 30 sierpnia 2012 r. podpisano plan podziału BU. S.A. Podziału dokonywano na dzień 31 lipca 2012 r. Według planu podziału wszystkie składniki majątkowe (aktywa i pasywa) spółki dzielonej, tj. BU. S.A., nieprzypisane w tym planie pozostały w BU. S.A. (pkt 7.1 zd. drugie). Do spółki nowo zawiązanej, tj. B., wydzielono zorganizowany zespół składników majątkowych (aktywów i pasywów), będący zorganizowaną częścią przedsiębiorstwa obejmującą wynajem nieruchomości, na którą składały się aktywa i pasywa określone w planie podziału. Ponadto w planie podziału wskazano, że w okresie od jego sporządzenia do dnia wydzielenia BU. S.A. miał prowadzić dotychczasową działalność gospodarczą. Jeśli w tym okresie nastąpiły zmiany w zakresie aktywów i pasywów, w szczególności (powstały) nowe zobowiązania w majątku dzielonym, to miały one być majątkiem B. (pkt 7.2). Plan podziału ogłoszono w dniu 12 września 2012 r. W dniu 3 października 2012 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy BU. S.A. podjęło uchwałę nr 1 o podziale spółki jako spółki dzielonej, poprzez wniesienie części jej majątku do nowo zawiązanej spółki B., na podstawie art. 529 § 1 pkt 4

k.s.h. W dniu 3 października 2012 r. odbyło się również Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników B. w organizacji, które podjęło uchwałę o udziale spółki w podziale BU. S.A. i wyraziło zgodę na plan podziału z 30 sierpnia 2012 r. B. został wpisany do rejestru przedsiębiorców w dniu 12 października 2012 r.

Przed wydzieleniem, w dniu 26 marca 2012 r., BU. S.A. i K. zawarły umowę, na mocy której K. zobowiązał się dostarczyć BU. S.A. prefabrykaty. Dostawy miały być realizowane w wykonaniu zamówień częściowych składanych K. przez BU. S.A. Umowa z dnia 26 marca 2012 r. nie została wymieniona w planie podziału wśród umów, które w ramach wydzielenia przypisane zostały B.. BU. S.A. na podstawie umowy z dnia 26 marca 2012 r. złożył w K. w okresie od dnia 24 sierpnia 2012 r. do dnia 8 października 2012 r. zamówienia, które zostały zrealizowane w okresie od dnia 11 września 2012 r. do dnia 31 października 2012 r.

Sąd przyjął, że datą powstania zobowiązania do zapłaty kwot za zamówienia była każdorazowo data złożenia przez BU. S.A. zamówienia. W świetle pkt 7.2 planu podziału oznaczało to, że tylko zobowiązanie wynikające z zamówienia z dnia 24 sierpnia 2012 r., opiewające na kwotę 131 571,16 zł, istniało jeszcze przed sporządzeniem planu podziału, a pozostałe zobowiązania, wynikające z zamówień dokonanych po dniu 30 sierpnia 2012 r., powstały po sporządzeniu tego planu.

Zobowiązanie wynikające z zamówienia z dnia 24 sierpnia 2012 r., jako nieprzypisane w planie podziału B., pozostało w BU. S.A. jako spółce dzielonej. B. odpowiada za nie jednak na podstawie art. 546 § 1 k.s.h. do wysokość aktywów netto przypisanych B. w planie podziału. Przepis art. 546 § 1 k.s.h. ma bowiem zastosowanie przez analogię także w wypadku podziału przez wydzielenie. Zobowiązania wynikające z zamówień złożonych po dniu 30 sierpnia 2012 r. w myśl pkt 7.2 planu podziału przypisano B., wobec czego są to zobowiązania B., co uzasadnia jego odpowiedzialność za te zobowiązania. Nie ma w tym wypadku potrzeby sięgania ani do art. 546 § 1 k.s.h., ani do art. 531 § 3 zd. trzecie k.s.h.

Apelację od wyroku z dnia 11 września 2015 r. wniósł B.. Zarzucił naruszenie art. 534 § 1 pkt 7 k.s.h. w zw. z § 1 ust. 7.2 planu podziału z dnia 30 sierpnia 2012 r., art. 546 § 1 w zw. z art. 531 § 1 zd. trzecie k.s.h. oraz w zw. z art. 12 i art. 25 szóstej dyrektywy Rady z dnia 17 grudnia 1982 r. wydanej na podstawie art. 54 ust.

3 lit. g) Traktatu dotyczącej podziału spółek akcyjnych (82/891/EWG) (Dz. Urz. UE L 378 z dnia 31 grudnia 1982 r., s. 47, polskie wydanie specjalne Dz. Urz. UE: rozdział 17, t. 1, s. 50, art. 351¹ w zw. z art. 612, art. 155 § 2 k.c. i § 4 ust. 4 umowy z dnia 26 marca 2012 r., art. 328 § 2 i art. 227 w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 23 czerwca 2016 r. oddalił apelację.

Uznawszy za bezzasadne zarzuty naruszenia art. 328 § 2 i art. 227 w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny odmiennie ocenił chwilę powstania zobowiązania BU. S.A. wobec K. do zapłaty za dostarczane prefabrykaty, wynikającego z umowy z dnia 26 marca 2012 r. Przyjął, że - w świetle jej treści, konkretyzującej prawa i obowiązki stron - zobowiązanie to powstało w dniu jej zawarcia, tj. w dniu 26 marca 2012 r., a więc przed sporządzeniem planu podziału w dniu 30 sierpnia 2012. Następnie przyjął, że zobowiązanie wynikające z umowy z dnia 26 marca 2012 r. nie zostało przypisane w planie podziału żadnej ze spółek uczestniczących w podziale. Stwierdził, że w takiej sytuacji należy odwołać się do art. 531 § 3 zd. trzecie k.s.h., który powinien mieć zastosowanie również w wypadku podziału przez wydzielenie. Stosowany do podziału przez wydzielenie art. 531 § 3 zd. trzecie k.s.h. należy przy tym rozumieć tak, że ustanawia on solidarną odpowiedzialność spółki dzielonej oraz spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej za zobowiązania nieprzypisane w planie podziału żadnej z tych spółek.

Przyjmując ten punkt widzenia Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok z dnia 11 września 2015 r. odpowiada prawu, chociaż odpowiedzialność pozwanego za zobowiązania stanowiące przedmiot sporu należy wywodzić z art. 531 § 3 zd. trzecie k.s.h., a nie art. 546 § 1 k.s.h. W tej sytuacji nie powinno mieć zastosowania ograniczenie odpowiedzialności B. do wartości aktywów netto. Ze względu na zakaz wynikający z art. 384 k.p.c. zmiana zaskarżonego wyroku w tym zakresie nie była jednak możliwa, gdyż apelację wniósł B..

Skargę kasacyjną od wyroku z dnia 23 czerwca 2016 r. wniósł B.. Zarzucił naruszenie art. 531 § 3 w zw. z art. 529 § 2 i art. 546 § 1 w zw. z art. 529 § 2 k.s.h.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie o jego uchylenie oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Naruszenie art. 531 § 3 w zw. z art. 529 § 2 k.s.h. zdaniem skarżącego polegało na tym, że Sąd Apelacyjny przyjął, iż 531 § 3 k.s.h. ma zastosowanie do podziału przez wydzielenie, podczas gdy w wypadku takiego podziału nie powstaje problem odpowiedzialności za zobowiązania spółki dzielonej nieprzypisane w planie podziału spółkom przejmującym lub spółkom nowo związanym, gdyż zobowiązania te pozostają przy spółce dzielonej.

Podział przez wydzielenie (art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h.) tym różni się od podziałów przez rozdzielanie (art. 529 § 1 pkt 1-3 k.s.h.), że w jego wyniku spółka dzielona nie traci bytu prawnego. Przedmiotem wydzielenia jest określona część majątku spółki dzielonej, a nie jej cały majątek. W rezultacie podział przez wydzielenie wykazuje odrębności, które mają wyraz normatywny (por. np. art. 529 § 2, art. 530 § 2, art. 531 § 2 i 5, art. 532 § 2, art. 542 § 2 k.s.h.).

Specyfika podziału przez wydzielenie powoduje, że nie ma potrzeby istnienia reguły określającej los składników majątku, w tym zobowiązań, spółki dzielonej, które w planie podziału nie zostały przypisane określonej spółce przejmującej lub spółce nowo związanej. Składniki te, w tym zobowiązania, pozostają w spółce dzielonej, skoro zachowuje ona swój byt, a istota podziału przez wydzielenie polega na tym, że na spółki przejmujące lub spółki nowo związane przenoszona jest część majątku spółki dzielonej, określona w planie podziału. W wypadku podziału przez wydzielenie w planie podziału konieczny jest dokładny opis i podział składników (aktywów oraz pasywów) przypadających spółkom przejmującym lub spółkom nowo związanym (art. 534 § 1 pkt 7 k.s.h.). Oznacza to, że składniki majątku, w tym zobowiązania, które w planie podziału nie są przypisane spółkom przejmującym lub spółkom nowo związanym, pozostają w spółce dzielonej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2009 r., I CZ 7/09, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2009 r., V CSK 410/08,

nie publ.). Ewentualne postanowienie planu podziału wskazujące składniki majątku pozostające w spółce dzielonej mają jedynie charakter deklaracyjny.

Przedstawiona charakterystyka podziału przez wydzielenie powoduje, że nie ma do niego zastosowania art. 531 § 3 k.s.h., gdyż zawarte w tym przepisie reguły są w wypadku tego podziału bezprzedmiotowe. Zastosowanie art. 531 § 3 zd. trzecie k.s.h. przez Sąd Apelacyjny było zatem w okolicznościach sprawy nieprawidłowe. Ustaliwszy, że zobowiązania BU. S.A. wobec K. wynikające z umowy zawartej w dniu 26 marca 2012 r. nie zostały przypisane B. w planie działu z dnia 30 sierpnia 2012 r., Sąd powinien był przyjąć, że pozostały one zobowiązaniami BU. S.A. Na marginesie zauważyć należy, że wyraźne postanowienie w tym zakresie zawarte było w zdaniu drugim w pkt 7.1 planu podziału z dnia 30 sierpnia 2012 r., czego jednak Sąd w ogóle nie uwzględnił.

Zasadny jest więc podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 531 § 3 w zw. z art. 529 § 2 k.s.h.

Podnosząc zarzut naruszenia art. 546 § 1 w zw. z art. 529 § 2 k.s.h. skarżący zmierzał do wykazania, że także ten przepis nie ma zastosowania do podziału przez wydzielenie. Trzeba jednak podnieść, że Sąd Apelacyjny, przyjmując, iż podstawę jego rozstrzygnięcia stanowi art. 531 § 3 zdanie trzecie k.s.h., nie rozważał kwestii, czy w rachubę wchodzi stosowanie art. 546 § 1 k.s.h., jak również nie dokonywał wykładni tego przepisu. Z tego względu zarzut jego naruszenia przez jego błędną wykładnię musi być uznany za przedwczesny. Zagadnienie stosowania art. 546 § 1 k.s.h. do podziału przez wydzielenie, sporne w judykaturze (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., V CSK 318/09, nie publ., z dnia 24 października 2012 r., III CSK 18/12, nie publ., z dnia 16 października 2015 r., I CSK 865/14, nie publ., z dnia 28 kwietnia 2016 r., V CSK 524/15, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2016 r., III CZP 20/16, nie publ.) i w nauce, powinno zostać rozważone przez Sąd Apelacyjny przy ponownym rozpoznawaniu sprawy.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

kc

jw